

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

**İNSAN HAKLARINI İNCELEME
KOMİSYONU**

**MÜLTECİ HAKLARI ALT
KOMİSYONU TUTANAKLARI**

Tarih: 10 Mayıs 2017 Çarşamba

10 Mayıs 2017 Çarşamba
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 12.40
BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)

BAŞKAN – Değerli milletvekili arkadaşlarım, komisyonumuz uzunca bir aradan sonra tekrar toplandı, çalışmaya devam ediyoruz, bundan sonra da inşallah devam edeceğiz.

Hedefimiz tabii, işe başlarken Mülteci Hakları Komisyonu ismi koymuştuk komisyona ortak bir kararla. Mülteci hakları konusunda daha çok Suriyelileri inceledik şu ana kadar, Suriye konusuna değindik. Niyetim, bugün vatandaşlık konusunda, yarın Suriyeli öğrencilerin üniversitelere kayıtları konusunda bilgi almak, aldıktan sonra Şenal Hanım'ın bir Meclis araştırma önergesi var. O önerge yerine komisyon olarak bu konuyu sahada inceleyelim derim. Önümüzdeki hafta eğer organize edebilirsek sizin söylediğiniz yerdeki sorunları görme açısından -zaten komisyonun da çalışma alanı- Ankara'daki o bölgede bir çalışma yapabiliriz. Şenal Hanım Ankara'nın bazı bölgelerinde Suriyeli sığınmacıların zor koşullarda yaşadığı, bununla ilgili bir Meclis araştırması açılması teklifinde bulunmuş. O yine Meclisin içerisinde işler ama neticede bu komisyonun gündem konusu hem de sahada Ankara'daki Suriyelileri de görmüş oluruz. Bu konuyu da gündeme alalım derim. Önümüzdeki hafta da onu inceledikten sonra -Ahmet Bey bir çalışma yapmış- bir ara rapor yayınlayalım istiyorum ben. Netice itibarıyla şu ana kadar yaptıklarımız ve gördüklerimiz hususunda...

Ardından da ikinci bölüm olarak, bundan sonra da tabii, üst Komisyonumuz ve Meclisin diğer kurumları uygun görürse Suriyeliler dışındaki sığınmacılar, Suriyeliler dışında Türkiye'de bulunan, farklı statülerde bulunan kişiler konusunda çalışma yapalım ve geri gönderme merkezleri konusunda... Geri gönderme merkezleri daha çok Suriyeliler dışındaki mültecilerin, düzensiz göçmenlerin sınır dışı edilme süreçlerinde kullanılan merkezler, buralarla ilgili zaman zaman basında da bilgiler, haberler çıkıyor. Buraları da biz de görelim, komisyon olarak inceleyelim diye düşünüyorum ikinci aşama için.

Bugün seçim sürecinde de, seçimden önceki süreçte de çok konuşulan bir konu vardı, biliyorsunuz, Suriyelilerin vatandaşlık süreci, sürekli bir şekilde tüm Suriyelilere vatandaşlık verileceği, verildiği gibi ifadeler kamuoyunda, basında yer aldı. Bu konuda tabii ki bizim kurumumuz İçişleri Bakanlığına bağlı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü. Bugün misafirimiz, konugumuz Doktor Ahmet Sarıcan, Sayın Genel Müdürüm, siz de hoş geldiniz.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Hoş bulduk.

BAŞKAN – Bize Türkiye'deki Suriyelilerin vatandaşlık süreçleri, sayıları; vatandaşlığa geçişle ilgili süreçleri nasıl işliyor, bundan sonra nasıl işleyecek bu konuda bilgi verecekler. Ben sözü uzatmadan mikrofonu kendilerine bırakıyorum.

Tekrar hoş geldiniz diyorum.

Buyurun.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Sayın Başkanım, ben de öncelikli olarak şahsınızda tüm komisyon üyesi değerli milletvekillerimi kurumumuz adına saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Bugün zatıalınızın de ifade ettiği gibi, komisyonumuzun talepleri doğrultusunda, ülkemizde bulunan Suriyelilerle alakalı olarak onların vatandaşlık işlemlerine ilişkin gelişmeler konusunda sizlere bilgi arz etmeye çalışacağım.

Müsaade ederseniz, önce çok genel hatlarıyla yani vatandaşlık, bir yabancının vatandaşlığa alınmasıyla alakalı prosesle alakalı, vatandaşlık mevzuatımız açısından birkaç hususu sizlerle paylaşıp akabinde de Suriye özelinde bilgileri paylaşıp daha sonra sizlerin bu konuya ilişkin soruları varsa onları da beraber cevaplamaya çalışacağım.

Malumunuz, 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu yabancıların vatandaşlığa alınma iş ve işlemlerini düzenleyen meri mevzuatımız. Bu çerçevede bir yabancının vatandaşlığa alınmasıyla alakalı usullere baktığımız zaman sonradan vatandaşlığın kazanılması kapsamında 3 ana kategorinin olduğunu görüyoruz. 1) Genel hükümlere göre. 2) İstisnai usulle. 3) Evlenmeye bağlı olarak.

Genel hükümlere göre baktığımız zaman bir yabancının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına müracaat edebilmesi için beş yıl ülkemizde geçerli bir ikametle ikamet etmesi lazım. Burada hem süre var beş yıl hem de Türkiye'deki kaldığı ikametle geçerli bir ikamet olması lazım. Suriye üzerinde baktığımız zaman mesela şu andaki Suriye'de bu göç hadisesinden sonra gelen ve ülkemizde sığınmacı statüsünde kalan ve koruma izniyle kalan kişilerin Göç İdaresinin vermiş olduğu Türkiye'de kalma izni bu bağlamda geçerli bir ikamet izni değildir. Buradan hareketle, gelebilecek sorulara da cevap anlamında söylemek lazım, yani bu kişiler bu ikamet izniyle Türkiye'de beş değil, on yıl da kalmış olsalar kanunun belirtmiş olduğu o şartı karşılamıyorlar. Yine, diğer taraftan, bu da yetmiyor, bu beş yıllık zaman dilimi içerisinde yüz seksen günden fazla yurt dışına çıkmaması lazım. Yüz seksen günden bir gün bile fazla yurt dışına çıktığı takdirde bu da süre açısından hak kaybı anlamına geliyor ve o beş yıllık süreci yeniden başlatıyor. Diğer bir nokta, vatandaşlık komisyonlarında özellikle bakılan nokta, Türkiye'de hem toplumsal hayata adaptasyonu ile alakalı bir problemi var mı ve aynı zamanda ülkemizde geçimini ne surette sağlayacağıyla alakalı da bir ekonomik kriter anlamında da bir araştırma yapıyoruz. Bu çerçevede bir kişi normal olarak, genel hükümlere göre bulunduğu ildeki il nüfus ve vatandaşlık müdürlüğümüze müracaatını yapıyor, bahse konu belgeleri alınıyor, mahalli bir güvenlik tahkikatı yaptırılıyor, vali yardımcısının başkanlığında il nüfus müdürümüz ve güvenlik birimlerinden oluşan bir vatandaşlık komisyonumuz var, o komisyonumuza geliyor, komisyonda kişi bu bahsettiğimiz kriterler çerçevesinde değerlendirmeye tabi tutulup ve bir komisyon raporuna bağlanarak genel müdürlüğümüze intikal ettiriliyor. Dosya genel müdürlüğümüze intikal ettirildikten sonra biz tekrar gerek emniyet gerek MİT kanalıyla kamu düzeni ve millî güvenlik açısından herhangi bir probleminin olup olmadığıyla alakalı yeni bir güvenlik tahkikatı yaptırıyoruz, güvenlik tahkikatında da bir problem yok ise bizim teklifimiz ve İçişleri Bakanımızın onayıyla yabancı Türk vatandaşlığına geçiyor.

Diğer bir usul, bir Türk vatandaşıyla evlenme. Burada da şart, bir kişinin bir Türk vatandaşıyla –yabancının- evlenmesi lazım. Müracaat edebilmesi için bu evliliğinin üç yıl sürmesi lazım yani üçüncü yılın sonunda bize vatandaşlık için müracaat edebiliyor. Burada da yine ilde aynı prosedür çerçevesinde vatandaşlık komisyonumuz eşleri çağırıyorlar, burada özellikle evliliğin ciddi bir evlilik olup olmadığıyla alakalı bir araştırma yapılıyor ve evlilik birlikteliğinin devam edip etmediği kontrol ediliyor. Bu bağlamda güvenlik açısından da herhangi bir problemi yok ise genel müdürlüğümüz kanalıyla ilgili kişi eş hanesine tescil ediliyor.

Diğer bir husus: Bizim “istisnai vatandaşlık” dediğimiz, kanunun 12'nci maddesinde düzenlenen husus. Burada kanunun şeyine baktığımız zaman 4 farklı usulün orada olduğunu görüyoruz. Genel anlamda yani Türkiye'ye sanayi tesisi getiren veya bilimsel, ekonomik, kültürel, sosyal, sportif anlamda ülkeye katkı sağlayacak ve katkı sağlayacağı düşünülen kişilerin istisnai olarak bu biraz önce bahsetmiş olduğumuz süre ve ikamet şartlarına bağlı kalınsızın vatandaşlığa alınmasıyla alakalı bir usul. Bu, dediğim gibi, biraz önce arz etmeye çalıştığım bağlamda, biraz daha nitelikli, vasıflı kişilerin vatandaşlığa alınmasına yönelik bir usul.

Diğer taraftan, son dönemde ilave bir düzenlemeyle bunlara şey olarak yabancı yatırımcıların Türkiye’de yatırımları yapmasına teşvik amacıyla alakalı olarak da Vatandaşlık Kanunu uygulamasına yönelik yapılan bir değişiklik Türkiye’de en az 1 milyon dolar gayrimenkul satın alan veya 2 milyon dolarlık sabit sermaye yatırımı gerçekleştiren veya en az 100 kişilik istihdam alanı oluşturan veya bankalarda üç yıl çekmemek şartıyla 3 milyon dolar ve üzeri para bloke eden veya yine 3 milyon dolarlık devlet tahvili ve benzeri bir şey alıp bunu üç yıl satmama şartı konan ve en son da geçen hafta itibarıyla tekrar yönetmelik olarak yayınlanan yatırım fonu katılma payı, yine 1,5 milyon dolarlık yatırım fonu katılma payı alanların vatandaşlığa alınmasıyla alakalı da bir yeni süreç başladı. Bunun şu anda usul ve esasları yeni olarak belirlendi. Henüz ülkemiz için yeni bir alan. Bundan sonra bu bağlamda bu şartları haiz yatırımcılarla alakalı olarak da yine 12’nci madde kapsamında vatandaşlık iş ve işlemleri yürütülecek.

Bir de göçmen statüsünde olup da dış temsilciliklerimizden göçmen vizesi alanlara yönelik olarak İskân Kanunu çerçevesinde yürütülen bir vatandaşlık süreci var.

Bu genel bilgilendirmelerden sonra...

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Özür dilerim hocam.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN - Buyurun Sayın Vekilim.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Orada bilim insanı olanlar için bir kart düşünülüyordu. Onun dışında, direkt vatandaşlıkla ilgili bir durum yok değil mi? Sadece sermaye eksikliğini gördüm de.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Şimdi, Sayın Vekilim, burada malum Uluslararası İşgücü Kanunu çerçevesinde bir de Turkuaz Kart hususu var.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Onu biliyoruz, o Başkanımızın projesi. Onun dışında bu vatandaşlığı girmede Nobel ödüllü veya başka bir...

BAŞKAN - İstisnai vatandaşlık...

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – İstisnai vatandaşlıkla alakalı...

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN - Yani orada usul şu şekilde çalışıyor Sayın Vekilim: Mesela bir bilim adamımız, ilgili bakanlık, mesela Millî Eğitim Bakanlığı veya Dışişleri Bakanlığı veya Kültür Bakanlığı bizim Bakanlığımıza yazı yazıyor, yazılı teklifte bulunuyor, diyor ki: “Bu böyle bir kişidir. Şu şu alanlarda ülkemize katkı sağlayacağı, bilimsel alanda fayda sağlayacağı mütalaa edilmektedir. Bu kişinin vatandaşlığa alınması...” diye bir talebi oluyor. O talep çerçevesinde işlemleri yürüyor.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Teşekkür ederim.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN - Bu bağlamdan hareketle Suriyeliler özeline gelecek olursak Sayın Başkanım; şimdi, Suriyelilerle alakalı olarak vatandaşlık iş ve işlemlerini de iki kategoride değerlendirmekte fayda var. Bir, normal bir yabancı gibi, diğer ülke vatandaşlarında olduğu Suriyelilerin iş ve işlemleri, bir de şu anda sığınmacı statüsünde olan ülkemize gelen yaklaşık 3 milyon civarındaki Suriyeli sığınmacıların iş ve işlemleri.

Birinci kategoriye bakacak olursak bu çerçevede bizim son on yıl içinde vatandaşlığa aldığımız Suriyeli sayısı 12 bin civarında.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) - On yılda?

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN - Evet.

Bunların alt kırılımlına baktığımız zaman -o alt kırılımlar çok önemli- bunların aşağı yukarı 6.500'ünün, malumunuz güney sınırımızda -gerek Suriye olsun gerek Türkiye olsun- yaşayan vatandaşlarımızın ciddi anlamda birbirleriyle akrabalık bağları var. O sınırla birlikte bölünmüşlükten kaynaklanan veya işte, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyken gitmiş Suriye'de evlenmiş, orada çocukları olmuş ama o çocuklar nüfusa tescil edilmemiş.

Belki burada şu bilgiyi de arz etmekte fayda var Komisyonunuza. Bizde yine vatandaşlık hukuku açısından bir kimse doğduğu tarih itibarıyla anne veya babasından birisinin Türk vatandaşı olması hâlinde otomatik olarak vatandaşlık hakkına sahip oluyor. Amerika'da malumunuz bir de toprak esası var, bizde toprak esası yok. Yani doğduğu yer itibarıyla vatansız olursa ancak Türk vatandaşlığına hakkı doğuyor haymatlosla ama onun dışında Türkiye'de bile doğsa bir kişinin veya dünyanın herhangi bir ülkesinde doğsa doğduğu tarih itibarıyla anne veya babadan ikisinin veya birisinin mutlaka Türk vatandaşı olması lazım.

Bu almış olduğumuz son on yılda 12 bin civarındaki Suriyelinin 6.250 tanesi bu bağlamda anne ve babaya bağlı olarak Türk vatandaşı olan insanlar yani zaten doğduğu an itibarıyla o hakkı elde etmiş, sadece nüfus kütüklerine tescil edilmeyen kişiler. Geri kalan 4.500 civarı Türk vatandaşıyla evlenmiş, üç yıl evli kalmış ve evlenmeden sonra hukuken o hakkı elde etmiş kişiler. Yaklaşık bin civarı da biraz önce arz etmiş olduğumuz genel hükümler çerçevesinde beş yıldan fazla Türkiye'de geçerli bir ikametle ikametini sağlamış ve o ikamet sonunda kanuni şartları haiz olarak müracaatını yapmış, vatandaş olmuş kişiler.

Gelelim, belki de konunun asıl daha fazla tartışılan ve gündem maddesi olan kısmı, sığınmacılarla alakalı kısım. Biraz önce de ifade ettiğim gibi, sığınmacıların şu anda Türkiye'de kalma ikamet izinleriyle zaten vatandaşlığa müracaat etme şansları yok fakat Hükümetimiz buradaki çocuklar, onların ihtiyaçları ve benzeri şeylerden de hareketle bu 12'nci madde kapsamındaki bu kriterler çerçevesinde bu gelen sığınmacılarımızdan vasıflı, nitelikli, yüksekokul, fakülte mezunu, meslek sahibi kişilerle alakalı olarak bir çalışma yapılmasını bizlerden talep ettiler. Bu talep çerçevesinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğümüzün -zaten Sayın Başkanımızın da yakinen bildiği gibi- bir veri tabanı var yani aşağı yukarı 2 milyon 800 bin Suriyelinin kimlik bilgilerinin, meslek bilgilerinin falan yer aldığı bir veri tabanı bu. Bu veri tabanında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bir çalışma yaptı; bu kriterlere uygun, vasıflı, nitelikli, meslek sahibi 10 bin civarında aileyi tespit etti ve bu ailelere yönelik olarak bir çalışma başlatıldı. Bunların kaldıkları, ikamet ettikleri iller belirlendi, Göç İdaresi Genel Müdürlüğümüzle beraber ilgili il müdürlüklerimize bu kişilerin iş ve işlemlerinin başlatılmasıyla alakalı talimat verildi. Başlangıçta Göç İdaresi il müdürlükleri o kişilerin kimlik bilgilerini, belgelerini topladı. Bunlara yönelik olarak biraz önce bahsettiğimiz prosedür hâlâ devam ediyor, tamamlanan dosyalar vatandaşlık komisyonlarında görüşüldü. Tabii orada da yapılan işlemin -yine bir bilgi var ama- tamamı aşağı yukarı o geçiş anında veya daha sonraki kimlik bilgilendirmenin güncellenmesi bağlamında beyana dayalı bilgiler. O bilgilerin doğru olup olmadığı -kişi "doktorum" demiş orada yazdırmış, dolayısıyla doktor mudur- işte, onun diploması ve benzeri beyanları, bilgileri teyit edici bilgilerle birlikte bu süreç devam ediyor. Bunların belli bir kısmı yavaş yavaş şu anda bizim Genel Müdürlüğümüze intikal ediyor ve bunların burada da şu anda güvenlik tahkikatları devam ediyor fakat bu bağlamda henüz sonuçlanmış, vatandaşlığımıza alınmış herhangi bir kişi yok, iş ve işlemler şu anda devam ediyor.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Kaç kişi?

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN - Yaklaşık 10 bin dosya Sayın Vekilim yani bu 10 bin aile demektir. Yani yaklaşık olarak 18 yaşın üzerinde, üzerinde çalışılan -eşleri de düşünürseniz- 20 bin civarında bir rakam ama dediğim gibi, tam bir sayıyı günün

sonunda verebilmemiz için iş ve işlemlerinin tamamlanması lazım çünkü güvenlik noktasından sıkıntı olup işlemleri yarıda kesilenler var, bilgileri her ne kadar işte yüksekokul, meslek sahibi olarak girip de sonradan o şekilde olmadığı tespit edilenler var. Bu çalışmalar şu aşamada devam ediyor.

Sayın Başkanım, benim genel hatlarıyla sizlere verebileceğim bilgiler bunlar ama sizlerin, Komisyon üyesi sayın vekillerimizin benzeri konuya ilişkin soruları varsa o çerçevede konuyu daha da açabiliriz.

Arz ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Genel Müdürüm, sağ olun.

Arkadaşlar, sorular...

Buyurun.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Ben sadece duyamadığım için soracağım, Göç İdaresinin veri tabanında kaç kişi var demiştiniz?

BAŞKAN - 3 milyon kişi.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – 3 milyon...

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – O civarda evet.

BAŞKAN – Yani 2 milyon 997’ydi en son.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – 2 milyon 800 bin gibi not almışım, doğru mudur?

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Şimdi, o değişiyor Sayın Vekilim.

BAŞKAN – Tam sayıyı mı diyorsunuz?

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Evet.

BAŞKAN – Göç İdaresindeki şu andaki sayı 2 milyon 997 bin. Tabii, girenler var çıkanlar var, sayıyı değişiyor, yaklaşık 3 milyon yani.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – O veri tabanında sadece Suriyelileri değil tüm yabancıları da kapsadığı için günden güne, girene çıkana göre o değişiyor.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Teşekkür ederim.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Ben teşekkür ederim.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Biz tespit ettiğimiz 10 bin ailenin hepsini vatandaşlığa alsak, hepsinin sayısı topu topu 20 bin mi? İlk etapta 55 bin rakamdan bahsedildi.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Yani, şimdi, muhtemelen Sayın Vekilim...

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Yani bu 55 binin de üniversite mezunu olduğundan falan bahsedildi.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Yok yok, hayır. Bunlara çocukları şeyleri filan eklerseniz belki o civarı da bulacağı şu anda şüpheli çünkü bir kısmına ulaşamıyoruz da. Var, giriş yapmış ama şu anda ulaşamıyoruz.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Bunların herhangi bir şekilde oy kullanma ihtimalleri var mı, oldu mu böyle bir ihtimal?

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Şimdi, malumunuz bir kişinin oy kullanabilmesi için mutlaka Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması lazım, vatandaşlık olduktan sonra herhangi bir yabancı gibi elbette ki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olacağı için oy hakkı mutlaka doğacaktır ama onun oy kullanabilmesi için önce vatandaş olması lazım.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Şimdi, siz böyle tane tane anlatınca ben bir eksiklik hissediyorum kamuoyunda. Gerçi o siyasi aktör olarak belki Komisyon Başkanımız yer yer yapıyor bunu ama yani devletin bu işten birinci derecede sorumlusu olan genel müdürü -pek gelenekte olmasa da- şu verilen bilgiler kamuoyuyla çok rahatlıkla paylaşıp topluma bir mesaj verilebilir aslında. Pek çok kirliliği var. Yani bunlar vatandaş oldu, olacak, oy kullandılar, işte mitinglere geldiler, şöyle oldular gibi.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – 900’lü kimlikler var, söylenti vardı. O nedir?

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Nasıl Sayın Vekilim?

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – 900’le başlayan veya 9’la başlayan...

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Şimdi, şöyle bir şey: Bizim malum, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarımızın her birinin bir kimlik numarası var. Bu kimlik numarasının en önemli özelliği nedir? Kişiyi tanımlamada ve kişiye ulaşmada bir kilit rol olması. Bu çerçevede Göç İdaresi Genel Müdürlüğüyle beraber bir çalışma yaptık, yabancılara da sadece Suriyelilere değil Türkiye ikamet izni alan tüm yabancılara da yabancılara mahsus bir kimlik numarası veriyoruz. Bunun da diğer bizim Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarımızın kimlik numarasıyla karışmaması için 9’la başlayan bir numara veriyoruz, ki 9’la başladığı zaman o bir kere kişinin yabancıya mahsus kimlik numarasıdır. Bunun anlamı şudur: Kişi gelmiştir, Türkiye’de bir şekilde yabancı olarak kaydını yaptırmıştır farklı amaçlarla ve o kaydı yaptırdığı an, Göç İdaresinin herhangi bir il müdürlüğüne müracaat ettiği an, kişinin sisteme kaydı yapılır yapılmaz aynı zamanda kişiye, nasıl bir çocuk doğduğu zaman anında isimle birlikte kimlik numarası veriyoruz, onlara da bu şekilde 9’la başlayan bir yabancılara mahsus kimlik numarası veriyoruz.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Bunun çok söylentisi oldu değil mi, çok kafa karıştırdı?

BAŞKAN – Biz söylemedik de siz söylediniz yani parti olarak.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Biz söylemedik, duyduk sadece.

Ben bir şey sormak istiyorum. Şimdi, bu 10 bin aile diye ifade ettiniz ve bunlar toplam 20 bin kişi olabilir dediniz. Şimdi, bunlarda şöyle bir problem var, çok acemice bir soru olabilir sorum ama.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Estağfurullah, rica ederim.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Bunlarda şöyle bir sorun var: Kendi ülkelerinde yasal olarak birden çok evlilikleri var, birden çok eşleri var ve ona bağlı birden çok çocukları var. Şimdi gittiğimiz kamplarda karşılaştığımız, bize anlatılan, Türkiye’de evlilik birliğini kurarken de bu, bir problem oluyordu değil mi? Bu, kabulde nasıl değerlendirilecek? Yani vatandaşlık verilirken biz onları bu biçimiyle kabul edersek aynı zamanda sanki hukuka aykırı bir işlem de yapmış olacağız, kendi hukuk sistemimize aykırı bir düzenleme de yapmış olacağız. Nasıl çözülecek acaba?

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Haklısınız. Bu sadece Suriyelilere özgür bir problem değil yani milletlerarası hukuk açısından baktığınız zaman, bir kişinin kendi millî mevzuatı çerçevesinde geçerli olan bir evlilik akdi geçerli bir evlilik akdidir. Fakat bizim Medeni Kanun’umuzda tek eşlilik esası olduğu için kişi bu şekilde birden fazla eş bildiriminde bulunsun bile orada onun bir tanesini kendi eşi olarak şey yapıyor diğerleri zaten savcılık kanalıyla butlan olarak tespit ettiriliyor.

BAŞKAN – Bizim Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’muzda bununla ilgili hüküm var, ikamet açısından. O tabii yazılırken çok tartışılan konulardan birisi. Aile ikamet izni alınıyor, aile ikamet izninde de kişi ikamet izni almış, ailesine de bundan dolayı ikamet izni veriyoruz. Üç tane hanımı var. Ona diyoruz ki: Biz üç hanımı kabul etmiyoruz, bir hanımı kabul ediyoruz. Hangisini beyan ederse ona aile ikamet izni veriyoruz. Yani bizim iç hukukumuzdaki hem de nüfustaki düzenleme öyleymiş ben onu yeni öğrendim ama diğeri de böyle. Dolayısıyla, bu sorunu biz öylece halletmiş oluyoruz.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Diğerleri vatandaşlığa alınamayacak mı?

BAŞKAN – Tabii. O sebepten dolayı, ailesi olmasından dolayı ne ikamet alabiliyor ne vatandaşlık alabiliyor.

Tabii, Sayın Genel Müdürüm 9’la başlayan numaralarda şimdi sığınmacılar var, şartlı mülteciler var, geçici koruma altında kalanlar var ve düzenli ikamet izni alanlar var. Hepsini mi 9’la başlıyor yoksa ayrı ayrı mı?

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Yani 9’un kendi içinde de “999” “998” gibi alt kırımları var.

BAŞKAN – Var. Dolayısıyla ayırabiliyoruz.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Tabii, ayırabiliyoruz onları.

BAŞKAN – Yani bu 9’la başlayan numaralarda yalnızca Suriyeliler yok. Mesela bir Rus vatandaşı Türkiye’de ikamet izni alıyor, ona da 9’la başlayan bir numara veriyoruz, yabancı kimlik numarası bu.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Yabancılar ikamet izin numarası değil mi?

BAŞKAN - Yabancı kimlik numarası. Bu gazetelerde şöyle çevriliyor: “Yabancı Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası” diye yazıyorlar.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Yani biraz onu karıştırıyorlar.

BAŞKAN – Yani böyle bir şey yok. Yabancı kimlik numarası tam olarak bunun adı, o yüzden belki bir anlam kayması, kargaşası oluyor. Yalnızca Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasına sahip olanlar oy kullanabilirler.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Tabii.

BAŞKAN - Yabancı kimlik numarası, bu kullanılıyor ki yarın vergi işlemlerinde, diğer ikamet işlemlerinde veya polisiye işlemlerinde kişilerin isimleri yazılırken yanlış yazılabiliyor, telaffuz farklılıkları ortaya çıkabiliyor, lehçe farklılıkları ortaya çıkabiliyor; bunlardan dolayı kişiye biz bir rakam veriyoruz –T.C. kimlikte olduğu gibi- o kişi, o rakamla temsil ediliyor ve tespiti, bundan sonraki işlemleri daha da kolay oluyor. Bu, Suriyelilere biraz geç verildi. Yani o sürecin içerisinde ben de bulunmuştum. Önce hemen verilmedi gelir gelmez çünkü geçici koruma altındakilere bu verilir mi verilmez mi konuşuldu, en son baktık ki süreç uzadı o da verilmeye başlandı.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Sayın Başkan, bunun bir de şunu açıdan faydası var: Şimdi, bizim tüm kurum ve kuruluşlarda iş ve işlemlerinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını esas aldığı için bilgi işlem ortamındaki iş ve işlemlerde hep zorunlu alan oldu. Şimdi, zorunlu alan olunca yabancı bir kişinin herhangi bir numarası yoksa ciddi bir şekilde iş ve işlem yaptırmakta, okul kaydında ve benzeri şeylerde sorunlar yaşandı. Bu itibarla o dönemdeki çalışma çerçevesinde yabancılar da benzeri bir numara verelim ki o veri deseni içinde bir sıkıntıya da yol açmadan bu kişilerin de Türkiye’deki tüm iş ve işlemlerinde problem yaşamassınlar, o veri tabanındaki veri desenine uygun bir yapı oluşturulsun.

BAŞKAN - Sayın Genel Müdürüm, ben yanlış anlamadıysam süreç başladığı andan itibaren altı yıl içerisinde yaklaşık 10 bin Suriyeli Türk vatandaşlığı kazandı. Bunların 6 bini sığınmacılıktan ve göçmenlikten değil veya istisnai hükümden değil, anne ve babadan yani genel hükümlerden dolayı.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Sayın Başkanım, şunu özetleyelim: Sığınmacı kapsamındaki yapılan çalışmalar çerçevesinde daha henüz sonuçlanmış bir dosyamız yok.

BAŞKAN - Yok.

Zaten geçici koruma statüsüyle kalanlar Türkiye’de ikametten dolayı hak kazanmaya herhangi bir sebep olmuyor. Geçici koruma ikametten dolayı hak kazanmaya sebep olmuyor.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Kanunun saymış olduğu geçerli ikamet olarak kabul edilmiyor.

BAŞKAN - Kabul edilmiyor.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Mesela, turistik amaçla gelmiş, sayılmıyor; öğrenim amaçlı gelmiş, bu geçerli bir ikamet değil, bu da sayılmıyor. Bunlar gibi bu koruma amaçlı, koruma izniyle Türkiye’de kalanlar da o kanunun beş yıllık zaman dilimi içinde saymış olduğu geçerli ikametler içinde yer almıyor.

BAŞKAN - Bu durumda yani 3 bin civarında diğer sebeplerden kazanma var ama geçici koruma statüsünden dolayı herhangi bir kazanım söz konusu değil ama şu sonuç ortaya çıkıyor bana göre, ben kamuoyunun tersine bir eleştiride bulunmak istiyorum: Yaklaşık altı yıllık süre içerisinde biz, Suriye’den göçen 3 milyon kişi içerisinde hiç kimseyi Türk vatandaşı yapmadıysak bilimsel, entelektüel açıdan, ekonomik potansiyel açısından veya diğer sebeplerle işte, Diyelim ki annesi babası yok çocuğun, vatansızlığı söz konusu, vesaire; bu, bizim bir eksikliğimiz diye düşünüyorum. Yani, kamuoyundaki “Niye bu kadar Suriyeli vatandaş yapıyoruz?”un tersine bizim daha çok yapmamız gerektiğini düşünüyorum. Nitekim biz başka bir toplantı yapmıştık, bu Suriyeli hanımlarla gene bu Komisyonun dışında bir toplantıydı Komisyonla ilgisi olmayan; hanımefendilerin en çok talebi şuydu -onların tamamı okumuşlardı- dediler ki: “Bize vatandaşlık vermediğiniz için biz başka ülkelere geçiyoruz.” Net bir şekilde birkaç tanesi de dedi ki: “Almanya geldi, bize mülteci statüsü değil, vatandaşlık pasaportumuzu elimize verdi.”

RUHİ ERSOY (Osmaniye) - Özelliği ne ona veriyor, diğerlerine vermiyor?

BAŞKAN – Mimardı. Mesela hanımefendi, konuştuğumuz kişi Halep’te, yaklaşık olarak on yıl boyunca Halep Belediyesinde imar müdürü olarak çalışmış. Türkiye’ye gelmiş, Türkiye’de yaklaşık dört yıl kadar yaşamış, statü talep etmiş bizden. demiş ki: “Bize başka bir statü verin, ben çalışmak istiyorum.” Biz ona “Geçici koruma statüsü dışında statü veremeyiz.” demişiz. Vatandaşlıkla ilgili talepleri söz konusu olmuş ama, tabii, işlememiş süreç. İşlemediği için Alman vatandaşı olmuş.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) - İstisnai vatandaşlığa neden müracaat etmemiş?

BAŞKAN – Etse bile istisnai vatandaşlıkta da sorun yaşıyoruz biz de.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – İstisnai vatandaşlık için mutlaka -bizim bir inisiyatifimiz yok orada Sayın Vekilim- ilgili bakanlığın bize yazılı teklifte bulunması lazım.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Ama, şimdi, Halep gibi bir yerin imar müdürlüğünü yapmış birisini sizin kaçırmamanız lazım. O açıdan da...

BAŞKAN – İşte, ben o açıdan, tabii, bu sistemi, yani şu andaki süreci, yaşadığımız süreci onun için eleştiriyorum. Bana göre 3 milyon Suriyeliden en az şu ana kadar 250 binini vatandaş yapmamız lazımdı.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) - Kesinlikle.

BAŞKAN – Birçok Avrupa ülkesi bunu yaptı, Suriyelileri vatandaş yaptı, mülteci statüsü vermedi, direkt vatandaş yaptı. Bizim bu süreci daha iyi işletmemiz lazım. Zaten Genel Müdürümüzü ben onun için çağırdım, hem CHP’li üyemiz de bunu fark etsin diye söylemek istedim aslında. Ama biz bu konuda daha yavaşız. Sayın Cumhurbaşkanımız talimat verdi “Hızlandıralım.” diye, ondan sonra biraz hızlandırıldı ancak referandum sürecinde bu konu yine spekülasyon amaçlarıyla kullanılıncaya kadar yavaşladı. Bizim entelektüel potansiyeli, ekonomik potansiyeli olan bu Suriyelileri kaçırmamamız gerektiğini düşünüyorum.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Turkuaz Kart yetmiyor mu onlara?

BAŞKAN – Turkuaz Kart veremedik.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Veremedik mi?

BAŞKAN – Genel Kurulda çıkardık.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Evet.

BAŞKAN – Genel Kurulda yine -keşke Şenal Hanım gelseydi, Şenal Hanım geldiğinde söyleyeyim- Şenal Hanım da vardı, ben kendisine bizatihi söyledim. CHP ısrarla dedi ki: “Siz Turkuaz Kart vererek bunlara vatandaşlık sürecini açıyorsunuz, dolayısıyla bunun yasadan çıkarılmasını istiyoruz. Yasadan çıkarmazsanız biz bu yasa sürecini yavaşlatırız, muhalefet oluruz. Yasanın diğer kısımlarına katılıyoruz.” O cümleyi bizim de haberimiz olmadan Genel Kurulda çıkardılar. Ben müdahale ettim ama dediler ki: “Biz çıkardık.”

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Şimdi, yarın YÖK’ü dinleyeceğiz. YÖK Başkanının bir süreç yönetimi var burada, hep örnek veriyorum onu, kapatılan üniversitelerdeki öğrencilerin nakliyle alakalı. Başkan Vekilini gönderdi, tüm siyasi parti grup başkan vekilliklerine brifing verdirdi. Şu meseleyi dinleyip de “Hayır.” diyebilecek bir siyasi muhalefet olmaması lazım.

BAŞKAN – Kaldı ki...

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Bu konuda da, Sayın Genel Müdürümüzün iradesi, Sayın Bakan ve Komisyonun talebiyle bundan sonraki atılacak adımlar hususunda Mecliste grubu bulunan siyasi partilere birer sunum yapılır, bu konu ortak bir politika hâline gelir.

BAŞKAN – Komisyon bu işi, görevi yapıyor aslında Ruhi Bey.

SAİT YÜCE (Isparta) - Aslında Ruhi Bey’in söylediği gibi buradaki diğer siyasi partilerle müşterek bir şekilde, ortak bir şekilde bunu teklif etsek ya da tavsiye etsek yazılı bir şekilde en azından; yani, bunun gerekliliğini, Avrupa ülkelerindeki uygulamanın böyle olduğunu, Türkiye’nin bunda menfaati olduğunu, siyasi bir çıkar olmadığını ifade eden ortak bir beyan olabilir.

BAŞKAN – Ben, şimdi, gazete kupürlerini de getirdim buraya yani şey olarak, geçmişte ne diyor, vesaire.

SAİT YÜCE (Isparta) – Yani, siz de bu şeye herhâlde...

BAŞKAN – Tabii...

SAİT YÜCE (Isparta) – Yani, diğer siyasi partilerle de konuşulur.

BAŞKAN – Zaten komisyonların görevi bu. Komisyonlarda farklı partilerden arkadaşlarımız oluyor, MHP’den, CHP’den, HDP’den. Konuları burada tartıştığımız zaman aslında o gidip ilgili kurullarında “Bak, bu konu böyle değil; bu konu üzerine değerlendirmeyi farklı yapmamız gerekir.” diye söylememiz gerekiyor. Yani, tekrar, yeniden bir komisyon kurulup tekrar toplama anlamında bir araya gelme...

Şenal Hanım, siz yokken kulaklarınızı çınlattık da. Şöyle...

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Gruba ifade etmek daha farklı bir şey. Ben her toplantı sonrasında grubuma iletiyorum, gelişmelerden haberdar ediyorum ama komisyon bir karar alarak, daha yüksek, siyaset olarak grupları muhatap alırsa o daha prestijli bir duruma döner yani.

BAŞKAN – Olur. Ben bunu...

SAİT YÜCE (Isparta) – Bunu Şenal Hanım’la da paylaşsak.

BAŞKAN – Şöyle oldu, tabii, benim görüşüm şu: Şu ana kadar geçici koruma statüsüyle yaklaşık 3 milyon kişi Türkiye’de yaşıyor, biz bunların hiçbirine vatandaşlık vermemişiz ama bir süreç başladı, eğer verebilirsek 20 bin civarındakine vereceğiz bu saatten sonra. Bu süreç Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatıyla hızlanmıştı, Cumhurbaşkanımız bir talimat vermişti “Biraz hızlandıralım.” diye ancak referandum sürecinde biraz spekülasyon amaçlarla kullanılınca –ben gazete kupürlerini de getirdim– “Suriyelilere vatandaşlık verilecek, oy kullanılacak, dengeler değişecek. On binlerce değil yüz binlerce, hatta milyonlarca Suriyeliye vatandaşlık veriliyor.” gibi haberler ve beyanatlar ortaya çıktı. Tabii o süreçte, dolayısıyla bu beyanatlar çıkınca sonra yavaşladı bu iş, şimdi tekrar normal seyrinde gidecek.

Benim eleştirim şu: Bizim daha çok Suriye vatandaşına şu ana kadar vatandaşlık vermemiz lazımdı çünkü bunlar bir değer; kaybolup gidiyorlar, bir şekilde Avrupa ülkelerine göç ediyorlar. Ruhi Bey dedi ki: “Biz bunlara Turkuaz Kart veremez miydik? Vatandaşlık veremedik ama Turkuaz Kart veremez miydik?” Veremedik. Siz de biliyorsunuz, Genel Kurula kadar Turkuaz Kart’la ilgili yasa geldiğinde Genel Kurulda geçici koruma statüsünde olanlara verilmesiyle ilgili bu kelime çıkarıldı, yani Genel Kurul ortamında çıkarıldı, sizinle görüşmüştük orada. Biz aslında o cümle tekrar geriye gelsin –Şenal Hanım da- geriye getirelim diye söyledik ama grup şey olarak dedi ki: “Biz bu saatten sonra geri atmayız.” ve Turkuaz Kart da veremedik Suriyelilere. Aslında o büyük bir kayıptı.

Aslında buradan şu sonuca gidiyoruz: Yani, şu bilgileri, şurada konuştuklarımızı aslında partilerimize daha iyi anlatsak aslında bu konularda daha iyi adımlar atabileceğiz, daha ileri gideceğiz ama anlatamadığımız için –ya da, işte, başka sebepler de olabilir- partiler... Yanlış beyanatlar ortaya çıkartılıyor, parti milletvekilleri konuları bilmediği hâlde beyanatlarda bulunuyorlar, sonra bürokrasi de geri adım atıyor ve süreç olumsuz işliyor.

SAİT YÜCE (Isparta) – Yani, o vasıftakilere Avrupa ülkelerinin yaptığı işlem direkt vatandaşlık.

BAŞKAN – Biz de verebiliriz, biz de verebiliriz, istisnai vatandaşlıktan biz de verebiliriz ancak bu, siyasi amaçlarla kullanılmaya başlayınca ister istemez kimse...

SAİT YÜCE (Isparta) – Tarif edilecek o vasıflar.

BAŞKAN – Kaldı ki –ben daha önce de söyledim- CHP’nin yayınlamış olduğu bir raporu var, Mülteci Hakları Raporu var, belki görmüşsünüzdür. İlginçtir, diyor ki: “Türkiye’de kalan, Suriyeliler dâhil olmak üzere tüm sığınmacılara ‘mülteci’ statüsü verelim, coğrafi çekinceyi de kaldıralım ve ‘mülteci’ statüsü verelim.” Eğer biz bunlara “mülteci” statüsü verirsek tüm Suriyelilerin ortalama beş, altı yıl sonra...” Çünkü “mülteci” statüsünün uygulamadaki sürecin sonucu şudur: Beş veya altı yıl. Mesela Hollanda 6’ncı yılda otomatik olarak vatandaşlık verir, altı yıl o ülkede “mülteci” statüsüyle kaldıysa verir. Bizde de zaten genel hükümlere göre veya, işte, ikamet izni sürecine, herhâlde, “mülteci” statüsüyle değerlendirilir, beş yıl sonra vatandaşlık verilebilir. Aslında CHP’nin öngördüğü şu andaki, yani kendi raporunda öngördüğü şey eleştirdiği şeyin daha ilerisinde. CHP’nin raporu şöyle diyor: “3 milyon kişiye –altı yıl olmuş- otomatik olarak vatandaşlık verelim.” Ama bazı milletvekilleri de diyor ki: “Biz bunlara niye vatandaşlık veriyoruz?” Ben bu konunun, hani, art niyetten değil konuyu tam olarak bilmemekten kaynaklandığını düşünüyorum. Doğru bilgilendirirsek bu konu doğru bir şekilde değerlendirilir ve Türkiye’nin menfaatine hem de insan haklarına uygun hem de sığınmacıların da menfaatine bir şekilde, doğru bir şekilde çözümlenebilir diye düşünüyorum. Bu süreçte belki bundan sonra ortak -Ruhi Bey’in teklif ettiği gibi- yeniden bir çalışma yapıp –bilmiyorum, nasıl yapacağız

gruplar bazında- bu vatandaşlık sürecinin hızlandırılması gerektiğin düşünüyorum hâlâ. Geç kaldık ama hâlâ hızlandırılması gerektiğini düşünüyorum çünkü hâlâ kayıplar var, hâlâ kimsesiz çocuklar var Türkiye’de.

Kimsesiz çocuklar, hem annesi hem babası olmayan çocuklar hangi statüde yaşayacak Türkiye’de Genel Müdürüm, Suriyeli çocuklar?

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Yani, netice itibarıyla, tabii, maalesef şöyle bir şey var bizim vatandaşlık hukukumuz açısından: Zaten 18 yaşın altındaki kişinin direkt olarak vatandaşlığa, şu andaki mer’i mevzuata göre müracaat etme hakkı yok. Mesela çok başarılı bir sporcuyu düşünün –bazen oluyor, birkaç tane oldu- biz o zaman diyoruz ki anne babasına: “Siz müracaat edin, size bağlı olarak da çocuk da... Vatandaşlık olsun.” Çünkü şeyi olmadığını için.

BAŞKAN – Bu doğru bir yöntem olabilir, anne baba varsa.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Evet, evet.

BAŞKAN – Yoksa?

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Yoksa, işte, bununla alakalı çok ciddi, yeniden bir çalışma yapılması lazım, ona yönelik bir hukuki çalışmanın da yapılması lazım.

BAŞKAN – Şimdi, Suriyelilerde böyle bir durum var.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Evet. Yani, biz de Türkiye’de doğan çocuklarla alakalı olarak, toprak esastaki tek şeyimiz, esnek olduğumuz nokta: Türkiye’de doğmuş, anne ve/veya babaya bağlı olarak herhangi bir ülke vatandaşlığını kazanamamış ise, yani hayatlos dediğimiz vatansız durumda ise Türkiye’de doğan o insanları biz toprak esasına göre vatandaşlığa alıyoruz, orada problem yok.

BAŞKAN – Peki Suriyelilerden aldığımız var mı hiç?

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Yok daha, şu ana kadar hayatlos anlamında bize gelen o anlamda bir şey yok. Ama anne veya babaya bağlı olarak, ilgili anne veya babanın bağlı olduğu ülke vatandaşlığından hareketle oranın vatandaşlığını kazanabiliyorsa zaten o statüye de giriyor, öyle bir açmazları da var.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Ciddi bir problem aslında, değil mi?

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Çok ciddi bir problem ve çok ciddi bir beşer kaybı. Sahada biz bunu çok daha fazla yaşıyoruz Kilis’te. Ben Sayın Genel Müdüre teşekkür ediyorum değerli sunumundan dolayı. Mesela, benim şahit olduğum beyin cerrahı, kendisine imkân verilse o operasyona girecek fakat amelelik ediyor hayatını devam ettirmek için. Yine bir kadınla konuştuğumda... Biz şimdi, bakın, 10 bin aile tespit ettiğimizden, bazılarına ulaşamadığımızdan bahsediyoruz. Benim bizzat takip ettiklerim var.

BAŞKAN – Ulaşılamayanlar Avrupa’ya gitti.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Ulaşılamayanlar gittiler. Yani bu sayı çok daha düşecektir. Mesela, bizim belediyemizin evleri var, Suriyeli kadınlarla orada ciddi bir proje yapıyoruz. Suriyeli kadınlarla Türk kadınları kaynaştırıyoruz. Sayın Vekilim Ruhi Bey de Osmaniye’de yaşıyordu, potansiyel kuma tehlikesi vardır. Oysa sanıldığının yüzde 1’i değildir. Yani Türk kadını kolay kolay üstüne kuma getirtmez ama bunları kaynaştırsanız ortak düzlemde, zorluktan oraya geldiğini, Allah korusun, benzer durumda kendisinin de gidebileceğini görüyor ve dikiş kursları, kuaförlük kursları, çeşitli halk eğitimdeki kursların bir benzerini biz belediye evlerinde yapıyoruz, sayıyı da artırmaya çalışıyoruz. Orada bir kadın bana şunu söyledi: “Kocam Almanya’ya gitti, mühendis.” “Peki siz?”

dedim. “Biz gidemedik.” dedi. Kaçak yollardan falan birkaç defa girişimde bulunmuş. Kocasına vatandaşlık verilmiş, Opel fabrikasında mühendis olarak şu anda çalışıyor. Bunun gibi bir sürü örnekler gördük. Mesela, deminki söylediğim beyin cerrahı, Almanya’ya kaçırıldığımız, İtalya’ya kaçırıldığımız... Özellikle bu konuda Almanya çok başarılı. Ekmek seçer gibi seçmişler, almış, götürmüşler. Tek şey, bizim ağır olmamızdan kaynaklanıyor. Dolayısıyla ne yapıp yapıp bunu gruplarımıza anlatıp süreci de hızlandırmamız gerekiyor. Hatta, bu süreçte siz bir şey dediniz, işte, vali yardımcısı başkanlığındaki o bahsettiğiniz komisyon bir rapora bağlıyor her türlü güvenlik araştırmasından sonra, tekrar biz burada yapıyoruz. Evet, bu çift oluyor ama bu da süreci inanılmaz yavaşlatıyor.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Şimdi, Sayın Vekilim, oradaki güvenlik tahkikatı mahallinin yaptığı sadece kendi il sınırları içerisinde herhangi bir problem var mıdır, yok mudur.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Doğrudur, yapmak zorundayız.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Bunu mutlaka burada yapmamız lazım ki buradaki veri tabanlarımızda tüm ülke geneliyle alakalı veya dış birimlerden bize gelen, INTERPOL kanalıyla falan gelen kişiye ilişkin herhangi bilgi olup olmadığıyla alakalı olduğu için onun mutlaka yapılmasında fayda var.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Bunun gibi hızlandırıcı neler varsa yani güvenlikten taviz vermiyoruz ancak mesela Türkiye’de şunun sıkıntısı vardır: Arapça bilen -siz de avukatsınız, bugün artık iç içe olduk- avukat sıkıntısı vardır. Takip ettiğim, mesela, bir avukatın vatandaşlık işi, bu 10 bin aileden bir tanesi, iki dili de güzel. Suriye vatandaşı hâliyle, avukat. Bir sürü mahkemelerde sorunlu var, kurulan şirketlerimiz var, ticari davalar var ama vatandaşlığı olmadığı için giremiyor. Bu sorunun ancak hızlanarak çözüleceğine inanıyorum.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Ben bir şey söylemek istiyorum, sormak da istiyorum aslında da söylemek istediğim şu: Doğrusu ben şu cepheden bakmıyorum, hani, bizim ülkemizin kazancı da olacak elbette, bilgili, donanımlı insanların gelmesinden ama esas insan olarak onların kendi kazanımlarının korunması var. Asıl önemli sorunun o olduğunu düşünüyorum. Şeyi anımsıyorum mesela, yıllar önce televizyonda bu yurt dışına çıkmak isteyen bir grup yakalanmış. Birisiyle röportaj yapıyorlar, soru yöneltiyor gazeteci ona, diyor ki: “Sizin göreviniz neydi? Ne iş yapıyordunuz?” Diyor ki: “Ben profesörüm ama burada insan bile değilim.” Alanını da söylüyor, şimdi onu anımsamıyorum. Yani bu çok acı bir nokta gerçekten. Herhangi bir şekilde politikaya falan da malzeme yapılmaması gereken bir alan.

Şimdi, sormak istediğim şu, not almaya çalıştım siz konuşurken: Dediniz ki “Son on yılda 12 bin Suriyeliyi aldık.” Değil mi? Bunlar da normal başvurular olabilir, akrabalık sebebiyle olabilir önemli bir bölümü, akrabalık ilişkisi. Bu son beş altı yıllık bir sorun aslında Suriye’den zorunlu olarak Türkiye’ye gelenler. Bu 12 binin ne kadarı acaba bu döneme ilişkin, Suriye’de olayların başlamasına yönelik? Onu ayırabiliyor muyuz? Hani, on yıl diye genel bir rakam yerine son beş yıl, altı yıl nedir vatandaş yaptığınız?

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Benim zaten bahsettiğim 2011 ve sonrasına ait veriler.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – O zaman son on yıl değil, son altı yılda.

BAŞKAN – Göç hareketleri başladıktan sonraki altı yılda. Hani, şey olsun diye, toplam 10 bin vatandaş Suriyeli.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – 12 bin kişi vatandaş alınmış.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Ben size şunu söyleyeyim: Evlenme yoluyla 2011’de 113 kişi almışız, 2012’de 229 kişi, 2013’te 499, 2014’te bin kişi, 2015’te 1.700 kişi, 2016’da 2 bin kişi.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Evlenme yoluyla alınan Suriyeli.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Evet.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Anladım.

Onu bize fotokopi verebilir misiniz eğer uygunsa.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Benim kendi iş notlarım.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Tamam, sorun yok.

BAŞKAN – Sayılar kayda geçiyor zaten.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Tamam.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Dolayısıyla, mutlaka bunun bir kısmı zaten bu bağlamda, göç hareketlerinden sonra gelip Türkiye’de evlenmiş ve üç yıllık evlilik süresini tamamlayıp vatandaşlığa müracaat etmiş kişiler.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Anladım.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Veya daha önce anne babasına bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazandığı hâlde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını Suriye’de yaşadığı için ihtiyaç olarak belki görmemiş ama bu süreçle birlikte Türkiye’ye dönünce o hakkını kullanıp müracaat eden kişiler de var.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Ayrıca, 10 bin kişisi için de Göç İdaresinin incelemeleri devam ediyor.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Evet.

BAŞKAN – 10 bin dosya, belki içinde yani.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – 10 bin aile...

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – 10 bin aile...

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – 20 bin olabilir dediniz onun için.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Yani çocuklarla beraber o daha da yukarı çıkar.

BAŞKAN - Eğer hepsine vatandaşlık verilirse tabii.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Şimdi, çok sayıda da annesi babası olmayan çocuk var. Onlarla ilgili henüz yapılabilmiş bir şey yok.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET SARICAN – Şu anda bizim tarafımızdan yapılan bir çalışma yok, vatandaşlığa ilişkin bir çalışma yok.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Başka soru yok herhâlde.

Ben de teşekkür ederim ama tabii bugünkü toplantıdan şu çıktı ortaya: Yani, biz Suriyelilere vatandaşlık konusunda çok cimriyiz, özellikle geçici koruma statüsüyle yaşayanlar konusunda şu ana kadar çok fazla ilerleme kaydetmemişiz. Bu konuda ilerleme kaydedilmesi gerektiğini ben şahsen düşünüyorum. Bu işin hızlandırılması gerekiyor. Doğru, ben de sizinle aynı kanaattemyim. Herhangi bir özelliğinden dolayı değil, insan olduğu için... Neticede biz onlara değer veriyoruz, insanlara değer

veriyoruz ama tabii hukuki bir değerlendirme yapılırken bazı özelliklere de bakılıyor. En azından bakılan özellikler açısından şu ana kadar istisnai vatandaşlık da olduğu gibi bu sürecin hızlandırılması gerekiyor. Bununla ilgili eğer mevzuat eksikliği varsa mutlaka düzenlenmesi gerekiyor ama anladığım kadarıyla annesi babası olmayan küçük çocuklar konusunda bir sorun var.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Oysa sayı da çok bizde, annesi babası olmayan çocuklar konusunda.

BAŞKAN – Bazen kamuoyunda konuşulan bir konu var: “Suriyelilere vatandaşlık verelim mi, vermeyelim mi? Bunu Türkiye’de bir referanduma sokalım ve soralım.” gibi şeyler konuşuldu, bu yanlış yani vatandaşlık konusunun referandum konusu yapılması bence yanlış. Bu değerlendirilir ve hukuk çerçevesinde sonuca gidilmesi gerekiyor.

Diğer bir konu da hani, çokça şey oldu, “Cumhurbaşkanlığı sistemi kabul edildikten sonra Türkiye’deki 4 milyon Suriyeliye otomatik olarak vatandaşlık verilecek.” Genel başkanlar seviyesinde söylendi bu. Hakikaten bu da toplumda bu konunun, Suriyeliler konusunun bir şekilde suistimal edilmesine ve uyumun zorlaştırılmasına sebep olan bir unsur gibi gözüktü. Herkes bize sahada şunu sordu: “4 milyon Suriyeliye vatandaşlık vereceksiniz. Dolayısıyla, biz Suriyelileri Türkiye’de artık bu saatten sonra eğer vatandaşlık vereceksiniz istemiyoruz, bunlar kendi ülkelerine dönmeyecekler.” gibi kamuoyunda ters algılar ortaya çıktı ki bence sığınmacılar ve yabancılar konusunda en tehlikeli konu bu konular. Eğer bu konularda bir yerden kıvılcım sıçrar, büyürse Allah korusun, Avrupa gibi oluruz. Avrupa’da, Almanya’da görüyoruz, 10 sığınmacı, 20 sığınmacı bir şehre götürüldüğü zaman şehrin tamamı ayağa kalkıyor. Paris’te 500 sığınmacı için tüm köprülül kavşakların altına taş döküldü, sığınmacılar burada yaşamasın diye. Toplum da bir şekilde bu sığınmacı düşmanlığını kendilerine politika hâline getiren partilere destek vermeye başladı, sonuçta da Avrupa’daki süreci görüyoruz. Bizim de bu süreci yaşamamamız için bence siyasal partiler nezdinde bu süreci partiler üstü değerlendirmemiz gerekiyor, bu konuyu partiler üstü bir şekilde...

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Bunun da yolu bir eylem planı hazırlamak.

BAŞKAN – Tabii, eylem planı ortaya koymak.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Başka bir şey daha var: Tabii, bir de yerli halkın bilinçlendirilmesi gerekiyor, böyle bir bilinç eksikliği de var bizde, asıl sorun buradan da kaynaklanıyor.

BAŞKAN – Mutlaka.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Yani, sorun nedir? Hangi sebeple buraya göçüp gelmişler? Hangi sebeple buradalar? Biz aynı durumla karşılaşırsak ne olur halimiz?

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Bunları söylediğinizde en karşı olan yerli vatandaşımız hemen susuyor.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Yani anlatabilmek, onlara aktarabilmek önemli.

SAİT YÜCE (Isparta) – Sayın Başkan, biz bunu, sizin de söylediğiniz, Şenal Hanımın da söylediği gibi siyasi partiler olarak, Komisyon üyeleri olarak akla mantığa uygun ve Türkiye’nin menfaatine olan ve insan hakları açısından da zarureti olan meseleleri böyle bir deklarasyon gibi olabilir, Komisyon, siyasi parti üyelerinin ortak görüşü olur, böyle bir metin ortaya çıkaramaz mıyız?

BAŞKAN – Tabii, rapor kısmında mutlaka... İşte ben zaten onun için söylüyorum.

SAİT YÜCE (Isparta) – Yok, rapor çok sonra olacak da şimdi, en azından şu kamuoyundaki...

BAŞKAN – Bir ay içinde raporu yazdığımızda bence ortak konularda yani –siyasi partilerin temsilcileri var- metnin bir bölümünü ortak bir şey olarak yazalım. Mesela, vatandaşlık süreci şu şekilde yürütülmelidir, ortak bir kanaat gibi. Farklı olduğumuz konular olabilir.

Ama asıl şu var tabii: Şenal Hanım'ın dediğine katılıyorum, entegrasyon politikaları, uyum konusunda mutlaka eksiklikler var ama esas entegrasyon politikalarını etkileyen konu şu: Siyasi söylemler. Siyasi söylemler konusuna çok dikkat edilmesi gerektiğini düşünüyorum, çok tetikleyici oluyor çünkü. Bu konuda biraz böyle hassas davranılması gerekiyor. Eğer hassas davranmazsak o olayı tetikledikten sonra geri dönüşü olmuyor. Ne kadar da aşağıda entegrasyon politikası uygularsak uygulayalım sonuç olumsuz oluyor.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Başkanım, arkadaşımız da yabancı değil, bizden biri. Geçen, İnsan Hakları İnceleme Komisyonumuzun bir çalışmasında, çalıştayında şöyle bir cümle kullandım, dedim ki: “Galiba önce Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin insan hakları eğitimine gereksinimi var.” Beni bağışlasın arkadaşlar ama bizim kendi bilinçlerimizde de şey yok. En önemli bir görevi yapıyoruz, yasa yapıcı durumundayız burada ve nasıl bakacağız Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarının yararına ve insanlığın yararına; böyle bir bilinci geliştiremediğimiz sürece orada insanın yararına olan bir şey değil, partimizin politikası yararına olan bir durum gibi gündeme geliyor. Bu özel bir şey yani tutanakta çıkarılabilir, bu söylediklerim. Böyle bir şeye ihtiyaç var gerçekten.

BAŞKAN – Yok, olsun, sorun değil. Hepimizin bilinçlenmesi gerek tabii.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Bu konunun bir yönü var, sanıyorum gözden kaçırılıyor, olayın o tarafına çok dikkat ediyorum: Kalırlarsa en büyük zenginlik olan beşer zenginliği biz burada istihdama, sosyal barışa doğru yönlendirmiş ve sosyal barışı, ekonomik kalkınmaya katkısı sağlamış oluruz. Kalmaz da savaş bitince bir kısmı döner –ne kadar döner ona bir şey diyemiyorum- gittiklerinde de Türkiye elçisi olarak giderler. Olayın hiç görülmeyen, dikkate alınmayan bir tarafı bana göre, Şenal Hanım dedi ya: “Türkiye Cumhuriyeti devletinin ve milletinin ne faydasınadır?” İşte en büyük faydalarından birisi de bana göre budur. Gittiklerinde de Türkiye Cumhuriyeti'nin elçileridir onlar.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Kamplarda karşılaştığımız tabloda –siz zannediyorum çok katılamadınız ama biliyorsunuz sorunu- şu soruyu sorduğumuzda: “Ne istersiniz?” sorusuna hep “Ülkemize dönmek isteriz.” diyorlar. Yani, bu çok önemli bir şey. Hani vatan, herkes vatanına dönmek istiyor. Ne kadar sahiplenirseniz sahiplenin onları bütün bu süre içinde insani koşullarda tutmak... Ben öyle zannediyorum ki koşullar düzelse önemli bir kısmı –belki hepsi değil ama önemli bir kısmı- zaten vatanlarına dönecek.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Ben o soruların arkasından şu soruyorum karşılaştığım her Suriyeliye: “Gitmek ister misiniz?” “Evet, gitmek isteriz.” İşte kadın ağlıyor, “Dört yıldan beri babamın mezarını görmedim.” falan diye. Can alıcı soru şu bana göre: “Peki nereden geldin?” “İdlib'in şu köyünden.” Köy kaldı mı? Kalmadı.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Elbette.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – O zaman dönme ihtimali hâliyle uzun bir zamana yayılıyor. Dolayısıyla, bizim, tedbirlerimizi bunu düşünerek almamız gerektiğine inanıyorum. Sosyal barışımızı tehlikeye atmadan, ekonomik kalkınmaya onları da sokarak.

BAŞKAN – Sonuç olarak, tabii, ben, siyasetçi olarak bize söylem açısından önemli görevler düştüğünü düşünüyorum. Entegrasyonu hızlandıran ya da tersine çalıştıran en önemli etkenlerden bir tanesi siyasi söylemler. Ocak ayından farklı partilerden, tek partiden değil, farklı partilerden şöyle bir söylem ortaya çıktı: “Suriyeliler plajlarda denize giriyor, Mehmetçiğimiz Suriye’de savaşıyor. Bu reva mı!” diye. Ben o fotoğraflara baktım, fotoğraflar Bodrum’dandı. Bodrum’da karşıya geçmek için bekleyen Suriyelileri plajda denize giren Suriyeliler olarak lanse etmişler.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Velev ki girdi, Suriye’deki meseleler...

BAŞKAN – Başta Ruhi Bey olmak üzere bu konuda çok muzdarip olduk, biliyorum.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Özgür Suriye Ordusu mücadele etmiyor mu orada? Mücadele eden onlar yani.

BAŞKAN – Neyse.

O söylem toplumda öyle bir şey buldu ki çok ciddi bir şekilde geldi, ben baktım yani hakikaten bunlar şeyler denize mi giriyor diye. Ocak ayında denize girilmez, Suriyeliler hiç girmez. Ocak ayında Bodrum’da karşıya geçmek için bekleyen Suriyeliler denize girmek için bekleyen Suriyeliler olarak gösterildi. Bu konuda çok ciddi bir şekilde -siz de hissetmişsinizdir- toplumda gruplar kuruldu bununla ilgili “Onlar niye savaşa gitmiyor?” gibi, sosyal medyada ciddi örgütlenmeler ortaya çıkardı, bunlar Suriyelilere karşı Türk toplumunda ters algı oluşturuyor. Allah korusun, bu yabancı düşmanlığı sonrasında daha ciddi sıkıntılar ortaya çıkarabilir. Bize düşen, hem siyaset olarak hem bürokrasi hem devlet olarak, bu entegrasyon politikalarını geliştirmek, bir anlamda daha doğru yönetmek; inşallah, Komisyon olarak da bu konudaki tavsiyelerimizi sunacağız.

Ben tekrar Sayın Genel Müdürümüze ve sizlere teşekkür ediyorum.

Yarınki toplantımızda görüşmek üzere.

Kapanma Saati: 13.37

